

Tři přadleny

Zaměření: žáci s těžkým sluchovým postižením (dále SP) – lze použít i u žáků s narušenou komunikační schopností (dále NKS) a u žáků intaktních

Cíl: čtení s porozuměním, percepce psaného textu, rozvoj slovní zásoby, rozvoj paměti, řečových dovedností a prostorové představivosti – orientace na ploše

Technologie: Bee-Bot, Blue-Bot

Popis aktivity

Cílem aktivity je seznámit žáky s těžkým sluchovým postižením s pohádkou Tři přadleny ve formě modifikovaného textu sestaveného speciálně pro potřeby osob s těžkým (zejména prelingválním) sluchovým postižením. Dílčím cílem je seznámit se s některými českými frazémy a anglickými idiomy a osvojit si programování Bee-Bota podle instrukcí a dané varianty úkolu.

Učitel má na výběr několik variant úkolu:

Varianta č. 1 – jednoduchá

Žáci si samostatně přečtou pohádku Tři přadleny, modifikovanou pro potřeby osob se SP.

V první variantě žák prostřednictvím Bee-Bota vybírá ze souboru obrázků pouze ty, které přímo souvisí s pohádkou (předměty/osoby/jevy, které se vyskytly v pohádce). Žák má za úkol naprogramovat Bee-Bota tak, aby zastavil na všech obrázcích, které znázorňují prvky z pohádky Tři přadleny.

Varianta č. 2 – složitější (SP, NKS)

Žáci si samostatně přečtou upravenou verzi pohádky Tři přadleny se zvýrazněnými frazémy. Společně s učitelem si vysvětlí význam těchto frazémů.

Druhá varianta již pracuje s textem, do něhož jsou zakomponovány české frazémy. Žáci mají za úkol naprogramovat Bee-Bota tak, aby vybral obrázky související pouze s použitými frazémy, které se vyskytly v druhé variantě pohádky.

Varianta č. 3 – těžká (intaktní, NKS, SP)

Třetí varianta pracuje s anglickými idiomy. Úkolem žáka je naprogramovat Bee-Bota tak, aby vybral obrázky související s prezentovanými anglickými idiomy.

Zadání

Samotnou aktivitu realizujeme dle schopností a možností žáků a jejich zkušeností s percepcí psaného textu, příp. znalostí cizího jazyka.

1. Nejprve žáky seznámíme s pohádkou. Aktivita je primárně zaměřena na porozumění psanému textu, rozvoj řečových dovedností a porozumění specifickým prvkům českého jazyka – frazémům.
2. Žáci si společně s učitelem vysvětlí neznámé pojmy, použijí odpovídající obrazový doprovod.
3. Než žáci začnou samostatně pracovat i s dalšími obrázky, je vhodné je s nimi projít a jasně určit, co znázorňují.
4. Na základě zvolené varianty úkolu mají žáci za úkol naprogramovat Bee-Bota tak, aby se vždy zastavil u správného obrázku, který souvisí s textem („prostým“ textem pohádky Tři přadleny, s frazémy uvedenými v rozšířené variantě pohádky, příp. s anglickými idiomy).
5. Následně mohou žáci pohádku zdramatizovat nebo nahradit uvedené frazémy moderními/módními spojeními (např. frazém *dívka jako lusk* nahradit soudobým označením *roštěnka*).

Řešení

Bee-Bot se naprogramuje tak, aby vždy zastavil u příslušného obrázku souvisejícího s pohádkou Tři přadleny, příp. s implementovanými českými frazémy nebo anglickými idiomy (dle zvolené varianty náročnosti).

Zdroj textu a obrázků: PEKTOROVÁ, Sára. *Úprava literárního textu pro čtenáře se sluchovým postižením*. Olomouc: UP, 2021. Diplomová práce (vedoucí: doc. PhDr. Eva Souralová, Ph.D.)

Tři přadleny

Žena měla hezkou a milou dceru. Dcera ale byla velmi líná. Nechtělo se jí příst (vyrábět nitě na kolovratu). Když si měla sednout ke kolovratu, začala plakat. Matka nevěděla, jak ji donutit pracovat. Jednou byla matka tak moc rozzlobená, že začala dceru bít. Dcera začala křičet. Okolo jejich domu jela královna. Když uslyšela křik, zeptala se matky, proč dceru bije. Matka se styděla, že je dcera líná, tak řekla: „Královno, moje dcera pořád jen přede. Jsem chudá a nemám už žádný len (rostlina, ze které se vyrábí látka), ze kterého by mohla příst.“ Královně se dívka líbila, tak řekla: „Když vaše dcera tak ráda pracuje na kolovratu, vezmu ji na zámek. Na zámku je hodně lnu a dcera může pořád pracovat.“ Matka souhlasila a královna dívku odvezla na zámek. Když přijely na zámek, ukázala královna dívce tři velké pokoje plné krásného lnu. „Když uděláš ze všeho lnu látku, můžeš si vzít mého syna za muže. Nevadí mi, že jsi chudá, líbí se mi, že ráda pracuješ.“ Dívka dostala strach a říkala si: „Tolik lnu nedokážu změnit na látku, i kdybych pracovala sto let.“ Když královna odešla, dívka začala plakat. Tři dny seděla v pokoji a vůbec nepracovala. Když se přišla královna podívat na dívku a uviděla, že nepracuje, velmi se divila. Dívka řekla, že se jí stýskalo po domově. Nechtěla přiznat, že je líná. Královna jí věřila a odešla. Dívka litovala, že byla tak líná. Znovu začala plakat a dívala se z okna. Uviděla tři divné ženy. Jedna měla velkou nohu, druhá měla velký dolní ret a třetí měla obrovský palec. Pod oknem se ženy zastavily a zeptaly se dívky, proč je smutná. Dívka ženám řekla, co ji trápí. A ženy řekly, že jí pomůžou. „Když nás pozveš na svatbu a řekneš, že jsme tvé tety a posadíš nás ke stolu, tak ti pomůžeme.“ „Ráda vás pozvu na svatbu, udělám, co chcete. Pojďte za mnou do pokoje a začněte pracovat,“ řekla dívka. Ženy začaly pracovat jako řas. Lnu ubývalo a nakonec byly pokoje plné látky. Královna byla velmi spokojená. Ženy se s dívkou rozloučily a řekly: „Nezapomeň, co jsi nám slíbila. Setkáme se na tvé svatbě.“ Královna byla v sedmém nebi, že její syn bude mít tak pracovitou manželku. Dívka královnu poprosila, aby si na svatbu mohla pozvat tři ženy. Řekla, že jsou to její tety. Královna souhlasila. Na svatbu přišly ženy a na oslavě si sedly ke stolu, kde seděla dívka a princ. Princ se divil, že má dívka takové divné tety, a tak se první ženy zeptal: „Proč máte tak velkou nohu?“ „Od práce na kolovratu, princ!“ odpověděla první žena. Potom se zeptal druhé ženy: „Proč máte tak velký dolní ret.“ „Od práce na kolovratu, princ!“ odpověděla druhá žena. Potom se princ zeptal třetí ženy: „Proč máte tak velký palec?“ „Od práce na kolovratu!“ odpověděla třetí žena. Princ rozhodl, že jeho nová manželka už nikdy nebude muset příst na kolovratu. Nechtěl, aby vypadala jako ty divné ženy. A tak dívka už nikdy nemusela pracovat na kolovratu.

(Text pro potřeby žáků se sluchovým postižením upravila Mgr. Sára Pektorová, včetně ilustrací použitých v této metodice.)

Tři přadleny (s vloženými frazémy)

Žena měla hezkou a milou dceru, **dívku jako lusk**. Dcera ale byla velmi líná. Nechtělo se jí příst. Když si měla sednout ke kolovratu, koukala **jako boží umučení** a začala plakat. Matka nevěděla, jak ji donutit pracovat. Stále jí říkala, že **bez práce nejsou koláče**, ale nic nepomáhalo. Jednou byla matka tak moc rozzlobená, že začala dceru bít **hlava nehlava**. Dcera začala křičet **jako když ji na nože berou**. Okolo jejich domu jela královna. Když uslyšela křik, zeptala se matky, proč dceru bije. Matka se styděla, že je dcera **líná jako veš**, tak řekla: „Královno, moje dcera pořád jen přede. Jsem chudá a nemám už žádný len, ze kterého by mohla příst.“ Královně padla dívka do oka, a tak řekla: „Když je vaše dcera **pilná jako včela**, vezmu ji na zámek. Na zámku je **lnu jak máku** a dcera může pořád pracovat.“ Matka souhlasila a královna dívku odvezla na zámek. Když přijely na zámek, ukázala královna dívce tři velké pokoje plné krásného lnu. „Když uděláš ze všeho lnu látku, můžeš si vzít mého syna za muže a **budeš se mít jako v bavlnce**. Nevadí mi, že jsi **chudá jako kostelní myš**, líbí se mi, že ráda pracuješ.“ Dívka by nejraději **vzala nohy na ramena** a říkala si: „Tolik lnu nedokážu změnit na látku, i kdybych pracovala sto let.“ Když královna odešla, dívka začala plakat tak, **že by se nad ní kámen ustrnul**. Tři dny seděla v pokoji a vůbec nepracovala. Když se přišla královna podívat na dívku a uviděla, že nepracuje, velmi se divila. Dívka **lhala jako když tiskne**, řekla královně, že se jí stýskalo po domově. Nechtěla přiznat, že je líná. Královna jí věřila a odešla. Dívka litovala, že byla tak líná. Ale **pozdě bycha honit**. Zbyly jí jen **oči pro pláč**. Když se podívala z okna, uviděla tři divné ženy. Byly si podobné **jako vejce vejci**, jen každá měla nějakou zvláštnost. Jedna měla velkou nohu, druhá měla velký dolní ret a třetí měla obrovský palec. Pod oknem se ženy zastavily a zeptaly se dívky, proč je smutná. Dívka **šla s barvou ven** a řekla ženám, co ji trápí. A ženy řekly, že jí **vytrhnou trn z paty** a pomohou jí. „Když nás pozveš na svatbu a řekneš, že jsme tvé tety a posadíš nás ke stolu, tak ti pomůžeme.“ „Ráda vás pozvu na svatbu, udělám, co chcete. Pojdte za mnou do pokoje a začněte pracovat,“ řekla dívka. Ženy začaly pracovat **až se z nich kouřilo**. Lnu ubývalo a nakonec byly pokoje plné látky. Královna byla velmi spokojená. Ženy se s dívkou rozloučily a řekly: „Nezapomeň, co jsi nám slíbila. Setkáme se na tvé svatbě.“ Královna byla ráda, že její syn bude mít tak pracovitou manželku, která **přes plot i pro pírkou skočí**. Dívka královnu poprosila, aby si na svatbu mohla pozvat tři ženy. Řekla, že jsou to její tety. Královna souhlasila. Na svatbu přišly ženy a na oslavě si sedly ke stolu, kde seděla dívka a princ. Princ byl **jako v Jiříkově vidění**, že má dívka takové divné tety, a tak se první ženy zeptal: „Proč máte tak velkou nohu?“ „Od práce na kolovratu, princi!“ odpověděla první žena. Potom se zeptal druhé ženy: „Proč máte tak velký dolní ret.“ „Od práce na kolovratu, princi!“ odpověděla druhá žena. Potom se princ zeptal třetí ženy: „Proč máte tak velký palec?“ „Od práce na kolovratu!“ odpověděla třetí žena. Princ v tu chvíli **vypadal, jako by měl smrt na jazyku** a rozhodl, že jeho nová manželka už nikdy nebude muset příst na kolovratu. Nechtěl, aby vypadala jako ty divné ženy. A tak dívka už nikdy nemusela pracovat na kolovratu.

Anglické idiomy

1. Under the weather. – Nebýt ve své kůži (cítit se nemocný).
2. The ball is in your court. – Míč je na tvé straně (jsi na řadě).
3. Spill the beans. – A je to venku... (prozradit tajemství).
4. Break a leg. – Zlom vaz (hodně štěstí).
5. Pull someone's leg. – Vystřelit si z někoho (dělat si z někoho legraci).
6. Sit on the fence. – Být na vážkách (váhat).
7. Through thick and thin. – Kamarád „do deště“ (kamarád v dobrém i zlém).
8. Once in a blue moon. – Jednou za uherský rok (za dlouhé období).
9. It's the best thing since sliced bread. – Výborná věc (skvělý vynález).
10. Take it with a pinch of salt. – Brát něco s rezervou (brát něco ne zcela vážně).
11. Come rain or come shine. – I kdyby trakaře padaly (i kdyby se dělo cokoliv).
12. As right as rain. – Nemít chybu (být naprosto ideální).
13. Beat around the bush. – Chodit kolem horké kaše (vyhýbat se nějakému nepříjemnému tématu).
14. Miss the boat. – Něco propásnout.
15. By the skin of your teeth. – S odřenýma ušima (jen tak tak, se štěstím).